

פרשת שלח – בכל דרכיך דעהו – מצוות הפרשת חלה:

לפני שמונה עשרה שנים בשבת פרשת 'שלח לך', זכיתי להיות עם אשתי בבית החולים איכילוב, בלידת בננו הבכור, בדקות לפני הלידה עשיתי קידוש ואשתי ביקשה שאגיד דברים מהפרשה, והדברים שאמרתי היו על מצוות הפרשת החלה שנמצאת בפרשתנו.

מצוות החלה, מצווה שכל אשה ואשה הייתה מקיימת באופן תדיר כמה פעמיים בשבוע בעת שהלחם היה נעשה בבית, מצווה המיוחדת לנשים, מצווה המיוחדת לבית.

מצווה עליה נבדקת האשה בעת שהיא מביאה חיים לעולם, בעת לידתה, שהרי היא אחת משלוש העבירות שהאשה מתה עליהם בשעת לידתה.

אך חז"ל אומרים אפילו דבר חריף יותר: "בזכות שלושה דברים נברא העולם: בזכות חלה, ובזכות מעשרות, ובזכות ביכורים",

ננסה לבאר מדוע הפרשת חלה היא חלק הכרחי מתפקיד האשה בבית? מדוע הפרשת חלה כל כך חשובה שהיא אחת מהמצוות שבשבילם-בזכותם נברא העולם?

מיוחדת הפרשת החלה שהיא מצווה שניתנת מהעיסה, המצווה היא לתת מהבצק אחר הלישה: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם: בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה. וְהָיָה בְּאֲכֻלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיִמוּ תִרְוּמָה לָהּ. רֹאשִׁית עֲרֹסְתֶכֶם חֲלָה תִרְיִמוּ תִרְוּמָה, כְּתִרְוּמַת גֶּרֶן כֵּן תִּרְיִמוּ אֹתָהּ. מִרֹאשִׁית עֲרֹסְתֶיכֶם תִּתְּנוּ לָהּ תִרְוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם".

הרש"ר הירש מברר בירור נפלא מה פירוש המילה 'עריסותיכם' - "יש מקום לספק ביחס למשמעות 'עריסה', אם היא הכלי להכנת העיסה או העיסה עצמה. אונקלוס תירגם 'אצותא', וכן תירגם גם את 'ובמשארותיך' הכתוב בצד 'ובתנורך', ואין ספק שפירושו עריבה. אפשר להביא סיוע לפירוש זה מלשון 'ערש', שהרי המיטה היא כלי לקבלת המצעים. אך מאידך, שורש 'ערס' משמש בלשון חז"ל ללישה: 'הכא במאי עסקינן בשערסן', (וממשיך להביא ראיות רבות)...במסכת כלאים ד, ז שנינו: 'אם ערסן מלמעלה'. משמעות 'ערס' שם: לחבר זמורות גפנים מעל למחיצה, וגדר הקלועה מקנים, שזמורות גפנים מודלות עליה, קרויה 'עריס' (שם ו, א). נוסף לכל התופעות הלשוניות האלה יש לעמוד גם על קירבת 'ערס' ל'ארס'; האירוסין הם המעשה הראשון של התקשרות לשם נישואין. ונראה מכל זה שהוראת היסוד של 'ערס' היא: התקשרות הדדית...וכדרך ש'ארס' איננו השלמת התקשרות הנישואין אלא רק המעשה הראשון לשם כך, כן גם 'ערס' איננו גמר עשיית הבצק אלא הערבוב הראשון של קמח ומים לעיסה: ה'בחישה'. בשלב זה העיסה מתחייבת בחלה..."

יש לשאול האם לא עדיף לתת את החלה האפויה והמוכנה, מדוע לתת מהבצק?

וכאן מתגלה לנו הסוד הגדול של מצוות החלה, הלישה לוקחת את כל החלקיקים הקטנים של הקמח ומחברת אותם יחד, מעשה החיבור הזה, בא לרמוז לנו וללמדנו שתפקידנו העיקרי הוא לקחת את כל חלקי חיינו ולחבר אותם יחד, ואת כולם לרומם ולקדש, פעולת האיחוד והחיבור היא הפעולה המרכזית שלנו.

זהו שאמרו חכמים (ויק"ר טו, ו): "כל המקיים מצות חלה כאלו ביטל עבודה זרה, וכל המבטל מצוות חלה כאלו קיים עבודה זרה", כי עבודה זרה עיקרה להפריד בין החלקים השונים של העולם, לחשוב שלכל חלק בעולם יש את אלילו, את כוחו, ואילו אנו מטרתנו לגלות את האחדות – ה' אלוהינו, ה' אחד.

את האיחוד הזה אפשר לעשות רק בארץ, גוי אחד בארץ, כי כאן יש אפשרות לרומם את כל כוחות החיים, כי זוהי ארץ, ארצית שעיני ה' אלוהים בה.

חז"ל מכנים את האדם 'חלתו של עולם', כי הוא יכול לחבר את כל כוחות החיים שבועולם ולהעלותם לקדושה.

זוהי תפקידה של האשה, לחבר את כל חלקי הבית ולרומם אותם לקדושה, האיש לא מחובר לכל חלקי הבית, הוא לא מתעסק לעיתים בכל הפרטים הקטנים, בכל עבודות הבית, לכן הוא לא יכול לחבר, האשה שנוגעת בכל היא היכולה לחבר הכול ולרומם הכול.

שהאשה באה ללדת, לחבר נשמה לגוף, בזה היא נבחנת האם לקחת את כל החלקים השונים של החיים וחיברה אותם לשם שמיים.

כאשר האשה מפרישה חלה, היא מביאה ברכה לביתה, שהרי היא מחברת את הבית כולו למקור החיים, לקודש: "וְרֵאשִׁית עֲרֹסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַפֶּהָן – לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתְךָ"

כפי שכותב הרב קוק: "החלה מקשרת אל הקדושה כל התנועות שהחברה מתנועעת, מתחילת העבודה עד ההבאה לכלל שימוש ביתי, למען דעת שהן כולן נקשרות, לאותה התכלית הנשגבה הנמצאת בקדושת התורה.. כשהם נותנים, מתברכים כל האמצעים של סיבובי החיים, מהתחלת המצאת החומר עד דרכי חליפתו והבאתו אל מקומו, באופן שפעולות כל ההשתדלות, יתכוננו אל מרכזן הנכון.. כי הפעולות יהיו מקושרות בתכליתן..".

זהו תפקידה של החלה, לאחד ולחבר, פעולת הלישה, היכולת לקחת את כל פרטי הפרטים ולחבר אותם, ואז להעלות לחבר הכול לקדושה, זוהי תכלית האדם וזוהי תכלית העולם.

לעיתים מרוב ריבוי פרטים שוכחים את האידאל, מרוב עצים לא רואים את היקר, ריבוי המשימות, הטרדות, העשייה, התחומים – עלול להשכיח מאיתנו את המטרה שלנו בעולם, אך מאידך שידועים לקחת את כל הפרטים, ולחבר אותם לאידאל הגדול, האידאל הכללי מקבל צבעים וגוונים, והופך להיות הרבה יותר עשיר, הרבה יותר חי, כדברי הרב קוק באורות התורה: "עָקֹר לְמוֹד תֹּאכֶל לְשִׁמָּה... בְּעֵינֵינוּ הַמַּעֲשִׂים צְרִיכִים לְהִבִּין שֶׁהֵם כָּלם סְעִיפִים וְלְבוֹשִׁים שֶׁל אֹר הַיֶּשֶׁר וְהַצֶּדֶק הָאֱלֹהִי, וּבִתּוֹךְ כָּל הַפְּרָטִים יֵחַד נִמְצְאָה הַנֶּשְׁמָה הָאֱלֹהִית שֶׁל שְׂכֻלֵּי הָעוֹלָם, בְּחַיִּים בְּחֶמֶר וְרוּחַ, בְּחִבָּה וּבִיחִיד, וּמִמֶּילָא נֹקֵב הָאֹר וְיֹרֵד גַּם כֵּן בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֵט. וְכִיוֵּן שֶׁרָגַשׁ הַלֵּב וְהַשְׂכָּל הַפְּנִימִי נִתֵּן לְהַאָרָה הָאֱלֹהִית הַכִּלִּית, הַמְסַתֶּרֶת בְּכָל הַמּוֹן הַלְמוּדִים הַמַּעֲשִׂיִּים, מִתְהַוֶּה עַל יְדֵי זֶה גַּלְיֵי פְּנִימִי בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֵט, שְׂיֻצָא לְאֹר לְפִי כְּשֶׁרוֹן רֹחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד".

יהי רצון שנזכה לקחת את כל פרטי חיינו, לחברם יחד, לתהליך אחד, לפעול מכוונה אחת ורצון אחד, הרוצה לקדש ולרומם את הכול.